

PATRONAT PREZYDENTA MIASTA

PROGRAM „GLIWICKIE CENTRUM MEDIACJI SZKOLNYCH”

działający przy Gliwickim Oddziale Polskiego Centrum Mediacji
wrzesień 2007r.

Jolanta Pasella, ZSO nr 3 w Gliwicach

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3 w Gliwicach

II Liceum Ogólnokształcące
Gimnazjum nr 17 „Szkoła z klasą”

Wstęp

Coraz częściej w praktyce szkolnej spotykamy się obecnie z bardziej lub mniej nasilonym zjawiskiem występowania wśród uczniów zachowań agresywnych, ryzykownych (wymagających zdecydowanej interwencji). Wszyscy staramy się przeciwdziałać i zapobiegać, sięgając po coraz to nowe środki i narzędzia pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Wśród nauczycieli często słychać zdanie, że profilaktyka agresji oraz potrzeba rozwiązywania sytuacji konfliktowych, poważnych problemów wychowawczych w znacznym stopniu „spycha” na dalszy plan możliwość efektywnego podnoszenia jakości pracy dydaktycznej.

Przepisy prawa oświatowego nakładają na szkołę obowiązek przeciwdziałania występowaniu zachowań ryzykownych, w tym powiadamiania Sądu Rodzinnego oraz Policji o każdym przypadku łamania prawa przez ucznia.

(§ 9 rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem.)

Przepisy prawa odnoszące się do zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży - Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.) precyzują pojęcie nieletniego (dziecko do 18 roku życia, które popełniło czyn karalny) w zależności od przedziału wieku i rodzaju podejmowanych przez niego czynności:

- W zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji (do 18 lat)
- W zakresie postępowania w sprawach o czyny karalne (13 - 17 lat)
- W zakresie wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych (do 21 lat , względem których środki te zostały orzeczone).

W rzeczywistości szkolnej najczęściej mamy do czynienia z zachowaniami ryzykownymi naszych uczniów, noszącymi znamiona demoralizacji.

Bójki, drobne kradzieże, przejawy przemocy psychicznej, zachowania obraźliwe w stosunku do dorosłych pracowników szkoły, niezrealizowanie obowiązku szkolnego.

Zgodnie z literą prawa zwracamy się do Sądu Rodzinnego o określenie stopnia demoralizacji, wgląd w sytuację wychowawczą ucznia oraz ustalenie środków wychowawczych lub poprawczych (art.6 § 2 k.k.). Wraz z rosnącą ilością wybryków i wykroczeń, zbyt duża ilość spraw do rozpatrzenia, powoduje wydłużenie czasu oczekiwania na podjęcie decyzji przez Sąd. Tym samym uczeń sprawiający poważne kłopoty wychowawcze, często pozostający w przedłużającym się konflikcie, w niewydolnej wychowawczo rodzinie lub podlegający negatywnemu wpływowi środowiska, czeka czasem długo na

orzeczenie. Taka sytuacja w pewnym stopniu wzmacnia poczucie bezkarności wśród młodzieży.

Program centrum mediacji może w znacznym stopniu wspomóc szkołę właśnie w czasie oczekiwania na decyzję Sądu. Pozwala na szybkie podjęcie interwencji wychowawczej, rozwiązanie sporu, ustalenie zadośćuczynienia albo warunków i sposobów zmiany zachowania ucznia. Ugoda podpisana przez strony oraz rodziców może zostać dołączona do dokumentacji przygotowywanej dla Sądu ale **tylko Sędzia decyduje jakie będą dalsze losy ucznia i jakie środki wychowawcze lub poprawcze zostaną zastosowane.**

Agresja w szkole jest często wyrazem niepokoju i swoistym wołaniem o pomoc do osób dorosłych. Wobec trudności i sporów oraz braku umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach przez młodych ludzi, widać wyraźnie potrzebę wyjścia naprzeciw tej bezradności. Niezmiernie ważną rzeczą jest, by starać się wykształcić w nich umiejętność rozwiązywania konfliktów w sposób inteligentny, czyli bez przemocy, stosując nieocenioną dla procesu wychowania zasadę zaakceptować, zrozumieć, przebaczyć. Uczyć odpowiedzialności za ryzykowne zachowania reagując natychmiast, konsekwentnie, wg ustalonych zasad, jednocześnie jednak zapewniając właściwą opiekę sprawcy i ofierze wybryków, wykroczeń czy konfliktów rówieśniczych.

Od dwóch lat pracujemy w naszej szkole stosując ADR czyli alternatywne metody rozwiązywania konfliktów i sporów. Kształtując system oddziaływań wychowawczych wykorzystaliśmy założenia sprawiedliwości naprawczej czyli m.in. odpowiedzialność za swoje postępowanie, współdecydowanie o własnej sprawie i osobie, stworzenie szansy uniknięcia napiętnowania i surowszych sankcji karnych, zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę, możliwość wyrażenia emocji ofiary wobec sprawcy w procesie mediacji między stronami. Dwukrotnie przeprowadzona ewaluacja wykazała, że program zaspokaja najważniejsze potrzeby psychiczne naszych uczniów, pomaga w realizowaniu ważnych zadań rozwojowych, wspomaga ucznia w radzeniu sobie z przeżywanymi trudnościami życiowymi, zapobiega „etykietowaniu” a wreszcie, co najważniejsze jest bardzo skuteczny.

Od czasu wprowadzenia programu zauważalna jest poprawa nastrojów wśród nauczycieli i wychowawców gimnazjum. Uporządkowanie kroków proceduralnych, usprawnienie przepływu informacji nauczyciel - rodzic oraz jasny system wspólnych działań i jednomyślność (nie wykluczająca indywidualizacji podejścia do młodzieży) pozwalają na wykonywanie zawodu w warunkach zadowalającej kompetencji.

W bieżącym roku szkolnym postanowiłam zaproponować współpracę Dyrektorom i pedagogom gliwickich szkół w programie Gliwickiego Centrum Mediacji Szkolnych. **Jestem przekonana, że powszechne zastosowanie sprawiedliwości naprawczej (mediacji) w szkolnictwie gliwickim spowoduje**

zdecydowaną poprawę sytuacji wychowawczej wśród uczniów. Jest to jedna z metod wychowawczych, profilaktyki społecznej, nowoczesna, pozytywna idea w europejskiej kulturze.

Projekt przebiega pod Patronatem Prezydenta Miasta, posiada pisemne poparcie Komendanta Komendy Miejskiej, Dyrektora Delegatury Kuratorium Oświaty w Gliwicach oraz Prezes Gliwickiego Oddziału PCM.

Zgromadził wokół siebie nauczycieli z wieloletnim doświadczeniem w pracy z trudną młodzieżą, posiadających kwalifikacje do prowadzenia mediacji.

Program „Gliwickie Centrum Mediacji Szkolnych” jest adresowany do całego miejskiego środowiska szkolnego. Proponuje prowadzenie mediacji równoległych, bezpośrednich i wskazanych oraz w niedalekiej przyszłości sporów uczeń - nauczyciel, rodzic - nauczyciel.

Mediacje odbywać się będą (po telefonicznym zgłoszeniu) w Gliwickim Oddziale PCM ul. Zwycięstwa 41 oficyna, zgodnie z harmonogramem dyżurów pracujących tam osób.

Dzięki przychylności Dyrektor naszej szkoły mgr Anny Kubas znalazłam sponsora, który opłaci część czynszu w siedzibie Gliwickiego Oddziału PCM, nie ukrywam, że liczę również w perspektywie, na decyzje Władz Miasta w celu uzyskania środków dla pracujących na razie nieodpłatnie mediatorów.

RODZAJE PROPONOWANYCH MEDIACJI SZKOLNYCH

Rodzaj mediacji		Przebieg procesu
1	Równoległa	Zgłoszona przez rodziców stron, podczas rozpatrywania sprawy (bójki, drobnej kradzieży, znęcania itp.) w Sekcji ds. Przestępczości Nieletnich.
2	Bezpośrednia	Zgłaszana przez rodziców lub uczniów pozostających w konflikcie.
3	Wskazana	Zgłaszana przez Dyrektora, nauczyciela lub pedagoga po rozpoznaniu sporu na terenie szkoły.

Program Centrum Mediacji Szkolnych w dużym stopniu odciąży również Sąd, w którym pojawia się ostatnio coraz więcej spraw o charakterze interwencji wychowawczej. Zapobiegnie kształtowaniu postawy „negatywnego bohatera” - ucznia, który miał już kilka spraw w Sądzie i z tego tytułu zyskuje fałszywą popularność. Pozwoli skutecznie i prawdziwie wychowawczo oddziaływać na uczniów, którzy swoim zachowaniem łamią zapisy Statutu Szkoły lub przepisy ogólnie obowiązującego prawa.

OSZARY DZIAŁAŃ OBJĘTYCH PROGRAMEM „GLIWICKIE CENTRUM MEDIACJI SZKOLNYCH”

Ścisła współpraca z Sądem Rodzinnym, Kuratorami, Sekcją ds. Nieletnich oraz wszystkimi instytucjami wspomagającymi pracę szkoły.

1. Prowadzenie mediacji równoległej, bezpośredniej, wskazanej przez wykwalifikowanych mediatorów.
2. Sporządzanie ugody między stronami oraz prowadzenie szczegółowej dokumentacji prowadzonych spraw.
3. Monitorowanie wykonywania przez uczniów zadośćuczynienia we współpracy z kuratorami społecznymi, sądowymi oraz pedagogami szkolnymi.
4. Propagowanie idei sprawiedliwości naprawczej oraz metod ADR w szkołach gliwickich poprzez organizację szkoleń oraz spotkań z zainteresowanymi nauczycielami.
5. Propagowanie oraz pomoc merytoryczna w tworzeniu szkolnych punktów mediacji rówieśniczej.
6. Koordynowanie pracy szkolnych mediatorów rówieśniczych poprzez spotkania szkoleniowe i informacyjne w siedzibie Oddziału PCM.
7. Współpraca ze szkolnymi koordynatorami ds. bezpieczeństwa i szkolnymi koordynatorami mediatorów rówieśniczych
8. Stała współpraca z pedagogami szkolnymi.
9. Propagowanie różnorodnych metod ADR w pracy z uczniami.
10. Objęcie dalszą opieką wychowawczą uczniów po przeprowadzonych mediacjach przez wolontariuszy społecznych, którzy zgłosili chęć wprowadzenia takiej inicjatywy w Gliwickim Centrum Mediacji Szkolnych.

CELE PROGRAMU

1. Wpływ na sytuację wychowawczą w szkołach gliwickich poprzez poprawę skuteczności rozwiązywania różnorodnych konfliktów w środowisku.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w społeczności szkolnej.
3. Podnoszenie świadomości społecznej i odpowiedzialności za swoje postępowanie wśród uczniów (polubowne rozwiązywanie konfliktów)

w sposób rzeczowy bez agresji, wyzbycie się lęku przed sprawcą, odreagowanie emocji, uzyskanie komfortu wynikającego z przebaczenia, zrozumienie wyrządzonej krzywdy).

4. Szerokie rozpropagowanie idei sprawiedliwości naprawczej, metod ADR, w tym szczególnie mediacji i negocjacji.
5. Popularyzacja mediacji rówieśniczej.
6. Promocja Miasta, dzięki wprowadzeniu nowatorskiego rozwiązania w pracy z młodzieżą.

HARMONOGRAM PRACY

	miesiąc	czynności
1	maj	Promocja programu, zdobycie Patronatu Prezydenta Miasta oraz pisemnego poparcia instytucji wspomagających
2	czerwiec	Przekazanie pierwszej informacji o programie Dyrektorom szkół ponadgimnazjalnych
3	lipiec	Ustalenie zasad współpracy z Sekcją ds. Prewencji i Przestępczości Nieletnich
4	wrzesień	Rozmowa z Sędzią Wizytatorem, Sędzią Koordynatorem Mediatorów oraz Wiceprezesem Sądu Okręgowego w Gliwicach
5		Przedstawienie informacji o programie wszystkim Dyrektorom szkół w Gliwicach
6		Spotkanie z pedagogami gliwickich szkół. Omówienie roli mediacji w procesie wychowania oraz zasad funkcjonowania programu.
7		Artykuł do Miejskiego Serwisu Informacyjnego
8		Spotkanie organizacyjne mediatorów biorących udział w programie. Ustalenie harmonogramu dyżurów.
9		październik
10		Artykuły promocyjne w Dzienniku Zachodnim, Nowinach Gliwickich. Zaproszenie do współpracy Radia CCM
11		Przekazanie informacji Kuratorom Zawodowym i Sądowym
12		Spotkanie z mediatorami rówieśniczymi z gliwickich szkół
13	listopad	Spotkanie z koordynatorami ds. bezpieczeństwa z gliwickich szkół
		Rozpoczęcie prac nad projektem do konkursu o fundusze

		Unijne
14		Tworzenie ośrodka opieki doradczo - wychowawczej dla młodzieży sprawiającej kłopoty wychowawcze po mediacji. Nawiązanie współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej
15	na bieżąco	Prowadzenie mediacji szkolnych wg potrzeb Koordynowanie pracy mediatorów rówieśniczych Stała współpraca z Sądem Rodzinnym, kuratorami oraz Sekcją ds. Nieletnich

Zainteresowanie młodych ludzi mediacją jako formą sprawiedliwości naprawczej oraz metodą rozwiązywania konfliktów bez przemocy jest doskonałą okazją do zmiany postaw młodzieży, która w przyszłości może wykorzystać zdobytą wiedzę w relacjach z rówieśnikami, w swoich rodzinach, w kontaktach z innymi ludźmi. Program „Gliwickie Centrum Mediacji Szkolnych” wpisuje się w żmudną, ale skuteczną akcję edukacyjno - wychowawczą, która pozwala uświadomić młodym ludziom, jak bardzo skutki agresji wobec innych sięgają ich samych i całej społeczności szkolnej. Ważne jest przygotowanie młodzieży do radzenia sobie w kontaktach społecznych i kształtowanie w nich umiejętności niezbędnych w prawidłowym funkcjonowaniu .

Nadszedł czas na wprowadzenie zmian w dotychczas stosowanych metodach pracy z uczniem sprawiającym kłopoty wychowawcze. Jestem przekonana, że proponowany program, pomoże rozpocząć nowy rozdział w strategii wychowawczej gliwickich szkół.

Notka o autorze. Jolanta Pasella - od 2005 roku pełni funkcję wicedyrektora w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 3 w Gliwicach.

Jest autorką programu wychowawczego opartego na zasadach sprawiedliwości naprawczej, który realizowany jest w Gimnazjum nr 17 od dwóch lat. Program nosi nazwę „System pozytywnej motywacji”.

Zaproponowała szkołom gliwickim autorski program „Gliwickie Centrum Mediacji Szkolnych”.

W bieżącym roku szkolnym realizuje w drugich klasach gimnazjum autorski program - *Podstawy sprawiedliwości naprawczej.*